

ELÄIN

Eläinmaailma on näkyvän luomakunnan ihmiselle läheisin osa. Heprealaiset, jotka elivät meitä enemmän jatkuvassa kosketuksessa eläimiin, tunsivat erityisen vahvasti tämän sukulaisuuden, joka meiltä saattaa toisinaan jäädä huomaamatta. Siksi Raamattu käyttää kuvauksissaan usein eläinten kykyä ilmentää tiettyjä inhimillisiä asenteita: vihollista kutsutaan koiraksi (esim. Ps. 22:17); hyökkäävä joukko muuttuu heinäsiirkkapilveksi (esim. Jes. 33:4); milloin Jumalaa, milloin vihollista kuvataan leijonaksi (eräiden symbolien kaksijakoisuuden taustalla on nähtävä sen eläinmaailman kaksijakoisuus, johon itse kuulumme ja joka kykenee niin parhaaseen kuin pahimpaankin); kansaa verrataan usein laumaan (esim. Natanin vertaus: 2. Sam. 12:1–4; Jer. 23:1–8; Hes. 34; Joh. 10:1–16); karitsa kuvaa jopa Kristusta (Joh. 1:29; Ilm. 5:6 ff.) ja kyyhkynen Pyhää Henkeä (Matt. 3:16 rinnakk.).

Näiden yksittäisten mainintojen lisäksi on Raamatun kertomuksissa seurattava sitä, miten ihmiset kohtaavat eläinmaailman voiman ja tulevat vähitellen tietoisiksi ylemmyydestään siihen nähden.

Puhuessaan eläinmaailmasta, johon he itse kuuluvat ja johon he heijastavat enemmän tai vähemmän tietoisesti oman tilanteensa, pyhät kirjoittajat paljastavat lopulta ihmisten ja koko luomakunnan draaman: niiden kaipauksen lunastukseen.

I. Eläimet ja ihminen luomakunnassa. 1. Eläimet ihmistä ylempänä? — Eläinten jumalanpalvelus osoittaa, mitä eläinten palvonta eri muodoissaan sitten merkitseekin, millaisella pyhällä kunnioituksella eräät varhaiset uskonnot, kuten egyptiläisten uskonto, suhtautuivat näihin ihmisen ulkopuolisiin olentoihin. Israelkin antaa toisinaan periksi kiusaukselle jumalallistaa eläimet tai palvoa niiden kuvia (2. Moos. 32; 1. Kun. 12:28–32). Mooseksen laki, profeettojen varoitukset ja Viisauden neuvot kuitenkin kääntävät heprealaiset pois tältä alentavalta tieltä (esim. Viis. 15:18–19; vrt. Room. 1:23). Epäjumalia palvovia vihollisia heidän palvomansa eläimet eivät suojele, vaan nämä saavat niiltä rangaistuksensa (Viis. 15–16; Hes. 39:4, 17–20; Ilm. 19:17, 21).

2. Eläimen ja ihmisen välinen side. — Ihmisen ja eläimen samankaltaisuus, varsinkin heidän yhteinen alkuperänsä tomusta ja yhteinen loppunsa haudassa, ilmaistaan toisinaan karusti (Saarn. 3:19 ff.; Ps. 49:13). Useammin ja hienovaraisemmin näitä kahta luotua yhdistää veljellinen side, kun molempia kutsutaan yhteisellä nimellä ”elävät”. Joskus ihminen auttaa eläintä: Nooa pelastaa vesiltä parin jokaisesta elävästä lajista. Joskus taas eläin auttaa ihmistä: tarkkanäköinen aasintamma pelastaa Bileamin (4. Moos. 22:22–35); korpit ruokkivat Eliaa (1. Kun. 17:6); suuri kala pelastaa vastahakoisen Joonan ja palauttaa hänet oikealle tielle (Joonan 2). Täydellisyydellään eläimet saavat Jobin tunnustamaan Luojan kaikkivallan (Job 38:39–39:30; Job 40:15–41:26). Lopuksi ne muistuttavat ihmisiä siitä, että Jumala ei lakkaa vuodattamasta hyvyttään kaikkien elävien ylle (esim. Ps. 104:27; Ps. 147:9; Matt. 6:26).

Ne ovat niin lähellä ihmistä, että ne kuuluvat Jumalan ja Nooan väliseen liittoon (1. Moos. 9:9–10) ja tulevat itsekin Mooseksen lain alaisiksi. Sapatti koskee härkää samoin kuin palvelijaa (2. Moos. 23:12; 5. Moos. 5:14). Niitä kohtaan määrätään myös osoittamaan inhimillisyyttä (2. Moos. 23:5; 5. Moos. 22:6 f.; 5. Moos. 25:4; vrt. 1. Kor. 9:9; 1. Tim. 5:18). Rikoksiin syyllistyneitä eläimiä puolestaan rangaistaan (1. Moos. 9:5; 3. Moos. 20:15 f.); joissakin tapauksissa ne jopa kivitetään (2. Moos. 21:28–32). Lopuksi ne osallistuvat joko ihmisten katumukseen (Joonan 3:7) tai heidän rangaistukseensa (2. Moos. 11:5).

3. Ihmisen ylemmyys eläimeen nähden. — Jo alkukertomuksessa eräät hyvin selvät maininnat osoittavat, että ihmisen ylemmyys eläimeen nähden tajuttiin selvästi. Adam ilmaisee hallintavaltansa antamalla eläimille nimet (1. Moos. 2:20). Mikään niistä ei myöskään voi olla ihmiselle ”hänelle sopiva apu” (1. Moos. 2:18–23), ja eläimeen sekaantumisesta rangaistaan ankarasti (2. Moos. 22:18; 5. Moos. 27:21; 3. Moos. 18:23). Ihminen voi lisäksi surmata eläimen ja käyttää sitä ravinnokseen (1. Moos. 9:2 f.). Lopulta ihmisen ylemmyys ilmaistaan lyyrisesti, kuin riemukkaan oivalluksen voittolauluna (1. Moos. 1:26–30; Ps. 8:6–9). Nebukadnessarin järjettömyyden rankaisemiseksi hänelle sitä vastoin annetaan ”pedon” sydän (Dan. 4:13): ihmisen eläimellisyys kuvaa kapinaa henkeä ja viime kädessä Jumalaa vastaan.

Eläinten ylemmyyttä koskevasta uskosta on silti ehkä jäänyt jotakin pyhien kirjoittajien mielikuvitukseen, sillä he puhuvat epäröimättä tarunomaisista eläimistä. Olipa näiden kuvien alkuperä mikä tahansa, ne kuvaavat jotakin luonnon tuolla puolen: joko yli-inhimillisen voiman aluetta (Dan. 7; Ilm. 9:3–11), joka ulottuu demoniseen (Ilm. 12; Ilm. 13; Ilm. 16:13; Ilm. 20:1 ff.), tai jumalallisen aluetta (Hes. 1:4–24; Ilm. 4:6 ff.).

II. Eläimet ja ihminen lunastuksessa. 1. Eläinten kapina ja alistuminen. — Petoeläinten olemassaolo toteuttaa ja ilmentää luonnon kapinaa ihmistä vastaan sekä maailmaan tullutta epäjärjestystä. Tämä tilanne on ihmisen synnin seurausta. Ennen Aadamin tottelemattomuutta kaikki eläimet, niin kesyt kuin villitkin, näyttävät olleen sen vallassa, joka oli antanut niille nimet. Synnin vuoksi koko luomakunta, siis myös eläinmaailma, on nyt turmeltumisen orja (vrt. Room. 8:19–22). Joissakin erityisissä tapauksissa eläimet kuitenkin saavat ennakoivasti tai messiaanisen armon vaikutuksesta takaisin kuuliaisuuden, joka tuo mieleen paratiisin (Dan. 6:17–25; Dan. 14:31–42; Ps. 91:13; Mark. 1:13; Mark. 16:18; Ap. t. 28:3–6). Aikojen lopussa, kun maailma on kokonaan puhdistettu synneistään, petoeläimet

katoavat (3. Moos. 26:6; Hes. 34:25) tai muuttuvat rauhallisiksi (Hoos. 2:20; Jes. 11:5 ff.; Jes. 63:25). Ykseyteen palautetussa maailmankaikkeudessa luonto ei enää tunne kapinaa. Myös se, mikä ihmisessä on eläimellistä, alistuu kokonaan ja muuttuu (1. Kor. 15:44 ff.).

2. Puhtaan ja epäpuhtaan jaon tuolle puolen. — Eläinten jako puhtaisiin ja epäpuhtaisiin (vrt. 3. Moos. 11; 5. Moos. 14) on vanha ja alkuperältään arvoituksellinen. Juutalaisuudessa se liittyi ihmiskunnan jakamiseen kahteen osaan ja vahvisti sitä: puhtaisiin israelilaisiin ja epäpuhtaisiin pakanoihin. Näiden kahden maailman välille kielto syödä saman pöydän ääressä ja olla siten läheisessä kanssakäymisessä syntyi, tai ainakin vahvistui, epäpuhtaita eläimiä koskevista ruokasäännöksistä. Tästä näkökulmasta Pietarin näky Jopessa (Ap. t. 10) käy ymmärrettävämmäksi: eläinten puhtauden ja epäpuhtauden välisen jaon kumoaminen merkitsee, ettei samaa jakoa enää ole ihmisten välillä. Tähän eläimiä koskevaan symboliin liittyivät ihmisten ykseys ja Kirkon katolisuus.

3. Eläimet ja jumalanpalvelus. — Kaikki eläimet, liittyivätpä ne maailmankaikkeuteen (Ps. 148:7, 10) tai Israeliin (Jes. 43:20), eivät ainoastaan laula Luojan ja Pelastajan ylistystä. Ne olivat myös tulleet Mooseksen lain alaisiksi ja osallistuneet ihmisten katumukseen. Lisäksi niitä pidettiin arvollisina olemaan tavallisesti uhrien aineena ja siten Uuden liiton jumalallisen uhrin esikuvina (1. Moos. 22:13; 2. Moos. 13:12 f.). Israelilaisten olisi kuitenkin pitänyt näiden eläinuhrien muodostaman merkin välityksellä sitoutua itse koko olemuksellaan ja pyrkiä tulevan todellisuuden täydellisyyteen (Ps. 40:7–8; Ps. 51:18 f.; Hepr. 10:1–18). Vain Jeesuksen, Palvelijan, uhri — hänen, joka oli kuin teurastettavaksi vietävä karitsa (Jes. 53:7) — saattoi hankkia iankaikkisen lunastuksen (Hepr. 9:12).

Näin Raamatun eläimissä ja niiden kautta koko pelastuksen draama tulee kuvatuksi ja toisinaan myös eletyksi: kapina, epäjumalanpalvelus, puhtaan ja epäpuhtaan erottelu, kuuliaisuus Mooseksen laille, katumus, uhrilahjat ja uhrit, osallisuus pelastukseen Nooan arkissa sekä eskatologinen alistuminen. Demonisen käärmeen vääristämä ja saatanallisen lohikäärmeen uhkaama luomakunta pelastuu ja muuttuu lopulta hänen uhrinsa ansiosta, joka on Jumalan Karitsa.

TÉ

Katso myös: → Pedot ja Peto — creation AT II I — homme II b ■ — Puhdas AT II